

Система роботи з естетичного виховання дітей старшого дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти

System of Aesthetic Education for Older Preschool Children in Preschool Educational Institutions

Вікторія Аторіна¹
Viktoriia Atorina

¹ *Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University*
24 Kyivska Street, Hlukhiv, 41400, Ukraine

DOI: 10.22178/pos.123-4

LCC Subject Category: L7-991

Received 16.09.2025
Accepted 27.10.2025
Published online 31.10.2025

Corresponding Author:
Viktoriia Atorina

© 2025 The Author. This article is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0 License](#)

Анотація. У статті висвітлено характеристику системи роботи з естетичного виховання дітей старшого дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти. Окреслено провідні підходи та тенденції сучасних наукових досліджень, присвячених проблемі естетичного виховання дітей дошкільного віку. Розкрито поняття «естетичне виховання» в науково-педагогічній літературі. Запропоновано умови для реалізації системи роботи з естетичного виховання дітей старшого дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти. Зроблено висновок про те, що ефективність естетичного виховання забезпечується цілісною організацією освітнього процесу, створенням естетично насиченого предметно-просторового середовища, активною взаємодією педагогів і батьків, а також урахуванням індивідуальних особливостей кожної дитини, що сприяє розвитку її художнього смаку, емоційної чутливості та здатності до творчого самовираження.

Ключові слова: естетичне виховання; системи роботи з естетичного виховання дітей старшого дошкільного віку; заклад дошкільної освіти; діти старшого дошкільного віку.

Abstract. The article highlights the characteristics of the system of aesthetic education of older preschool children in preschool educational institutions. It outlines the leading approaches and trends in contemporary scientific research on the problem of aesthetic education for preschool children. The concept of "aesthetic education" is revealed in the scientific and pedagogical literature. Proposed are conditions for implementing the system of aesthetic education for older preschool children in preschool educational institutions. It is concluded that the effectiveness of aesthetic education is ensured by the holistic organisation of the educational process, the creation of an aesthetically rich subject-spatial environment, active interaction between teachers and parents, as well as taking into account the individual characteristics of each child, which contributes to the development of their artistic taste, emotional sensitivity, and ability for creative self-expression.

Keywords: aesthetic education; systems for aesthetic education of older preschool children; preschool education institution; older preschool children.

ВСТУП

В умовах сьогодення питання естетичного виховання особистості набуває неабиякої актуальності, адже орієнтація сучасної освіти передбачає залучення до вивчення естетичного досвіду суспільства, до творчої діяльності, що є основою для естетичного розвитку особистості.

У Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні підкреслено важливість формування почуття краси в її різних проявах, ціннісного ставлення до змісту предметного світу та світу мистецтва, розвитку творчих здібностей, формування елементарних трудових, технологічних та художньо-продуктивних навичок, самостійності, культури та безпеки праці [3].

Аналіз праць вітчизняних вчених засвідчив, що в психолого-педагогічній літературі дослідженню різних аспектів проблеми естетичного виховання дітей дошкільного віку присвятили свої наукові пошуки українські вчені: О. Дронова, В. Ждан, В. Котляр, Г. Підкурманна, В. Попова, Г. Сухорукова, Л. Шульга Л. Янцур та інші.

Вчена О. Дронова вважає, що художньо-естетичний розвиток – це цілеспрямований педагогічний процес, який інтегровано, поступово та послідовно вводить дитину у світ краси, мистецтва, образотворення, самовираження через пробудження й розвиток сенсорно-перцептивної сфери, засвоєння культурних форм емоційного реагування, на предмети, об'єкти і явища світу, на арт-об'єкти поліхудожнього середовища, створеного педагогом; схвалення спонтанних особистісних проявів і набуття навичок дослідницької поведінки за педагогічної підтримки природних задатків і потреб дитини в самовираженні [5].

Автор І. Возняк зазначає, що естетичне виховання – це процес формування та розвитку естетичних почуттів, естетичного смаку й естетичної культури особистості. Зміст естетичного виховання охоплює різноманітні аспекти, які спрямовані на розширення естетичного світогляду і вироблення в людини високого ступеня чуттєвої та емоційної культури. Естетичне виховання дошкільників є важливою складовою загального розвитку дітей. У цьому віці діти активно вивчають світ навколо себе, формують перші уявлення про красу, гармонію та виражають емоції через естетичні враження [4].

Погоджуємося з думкою Н. Кузьменко про те, що естетичне виховання дошкільників – це передумова у становленні та вдосконаленні естетичної свідомості дорослої особистості [7].

Вчені Т. Танько, М. Чернявська акцентують увагу на тому, що розпочинати естетичне виховання особистості необхідно в дошкільному віці, оскільки саме цей період є базовим для формування в людині сприймання прекрасного в навколишньому світі та мистецтві, виховання в особистості естетичних смаків, потреб і розвитку її естетичних почуттів, уявлень, художньо-творчих здібностей [9].

Досліджуючи означену проблему М. Киященко трактує естетичне виховання як процес, у якому формується вміння цінувати, відчувати і розрізняти прекрасне і потворне, трагічне і комічне, піднесене і героїчне, високе і низьке у явищах реального життя, людських стосунках і літературі, музиці, живопису, де розвивається здатність до творчості за законами краси в усіх сферах і видах діяльності [6].

Отже, узагальнюючи різні трактування поняття «естетичне виховання», на нашу думку найбільш точним є визначення: естетичне виховання – послідовне формування у дітей естетичного ставлення до життя, розвиток сприймання і розуміння прекрасного у мистецтві, природі, взаєминах людей, художніх потреб і здатності до художньої творчості

Мета статті полягає в характеристиці системи роботи з естетичного виховання дітей старшого дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.

Матеріалами для вивчення проблеми естетичного виховання дітей старшого дошкільного віку стали наукові джерела з відповідної тематики. Дослідження здійснювалося із використанням теоретичних методів і прийомів пізнання, зокрема аналізу, синтезу, узагальнення, класифікації та систематизації теоретичних даних.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Система роботи з естетичного виховання дітей старшого дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти передбачає естетичний розвиток, формування естетичної культури і мистецько-творчої компетентності у вихованців. Естетичне виховання проникає в

усі сфери дитячого життя, воно забезпечується всіма ланками виховання і використовує багатство і різноманітність його засобів: естетика побуту; твори мистецтва; природу; спеціальне навчання; самостійну художню діяльність дітей; поведінка дорослих і вихователів закладів дошкільної освіти.

Естетичне виховання дітей дошкільного віку передбачає формування знань, умінь, навичок, почуттів, інтересів, потреб, оцінок і смаків, які реалізуються в їхній естетичній діяльності [1]. Попри певні особливості, зумовлені специфікою закладів дошкільної освіти, належністю дітей до певної вікової групи, його зміст вибудовується за такими напрямками:

- 1) Формування знань про прекрасне в житті, природі, вчинках людей.
- 2) Розвиток естетичних умінь і навичок.
- 3) Формування естетичного ставлення.
- 4) Розвиток творчої діяльності [8].

Таким чином, естетичне виховання не обмежується окремими видами діяльності, а охоплює весь процес життєдіяльності дитини, створюючи гармонію між її внутрішнім світом і навколишньою дійсністю. Для того щоб цей процес був цілісним і результативним, важливе значення мають умови його реалізації [2].

Однією з головних передумов ефективного естетичного виховання є відповідне предметно-просторове середовище: естетично оформлені приміщення, упорядкована територія із зеленими насадженнями, наявність якісних іграшок, художніх матеріалів та інструментів, які сприяють розвитку художнього смаку, почуттів, естетичного оцінювання.

Другою важливою умовою є естетичне насичення повсякденного життя дошкільнят творами мистецтва – живописом, скульптурою, музикою, художньою літературою.

Третьою умовою виступає активне залучення дітей до художньої діяльності, адже навіть найкраще оформлене середовище саме по собі не гарантує естетичного розвитку.

І нарешті, четвертою важливою умовою є врахування індивідуальних особливостей кожної дитини – її зацікавлень, здібностей, темпу розвитку – та створення особистісно орієнтованого підходу до естетичного виховання.

У закладі дошкільної освіти можна використувати різні форми організації естетичного виховання: заняття; художньо-дидактичні ігри; театралізовані вистави; екскурсії та прогулянки.

З метою реалізації означених умов рекомендуємо створювати в закладі дошкільної освіти розвивальне середовище для естетичного виховання дітей старшого дошкільного віку. Необхідно наповнювати групову кімнату достатньою кількістю творів образотворчого мистецтва, малими формами скульптури, творами декоративно-прикладного мистецтва. Для естетичного насичення повсякденного життя дітей старшого дошкільного віку варто використовувати твори мистецтва українських художників С. Васильківського, А. Куїнджі, М. Приймаченко, М. Пимоненка, С. Шишка, О. Шовкуненка, Т. Яблонської, а також сучасних художників О. Вакуленко, Є. Гапчинської, А. Криволапа та інших. Куточок самостійної художньої діяльності необхідно обладнати достатньою кількістю матеріалів для творчості (аркуші для малювання, пензлики, фарби, кольорові олівці, пластилін тощо). Ми переконані, що це дасть змогу привернути увагу дітей старшого дошкільного віку до творів образотворчого мистецтва та спонукатиме їх до запитань, що сприятиме естетичному розвитку особистості.

Для реалізації наступної умови пропонуємо проведення онлайн-занять та розваг естетичного напрямку, що поєднують різні види діяльності: малювання, музику, рухливі ігри, живопис, літературу, театр, хореографію та декоративно-прикладне мистецтво. Саме через ці форми діти старшого дошкільного віку навчаються виражати свої почуття, розвивають уяву, креативність і здатність до самостійної творчості. Наприклад, заняття рекомендуємо побудувати таким чином: спочатку вивчається літературна казка про природу, потім діти малюють сцени з казки або пори року, після чого слухають відповідну музику, а в кінці виконують рухи, які відображають пейзаж чи погодні явища.

На виконання наступної умови пропонуємо впровадити в роботу з дітьми старшого дошкільного віку систему занять із образотворчого мистецтва. Так, як заняття з образотворчого мистецтва є особливою галуззю дошкільної освіти, де нестандартні, інноваційні підходи, індивідуальні пошуки технологій ху-

дожнього втілення образів є постійним конструктивним елементом творчої діяльності вихователів.

З метою реалізації наступної умови необхідно систематично проводити роботу з батьками з питань естетичного виховання та розвитку дітей. Рекомендуємо організовувати групові й індивідуальні форми взаємодії закладу дошкільної освіти та сім'ї, спрямовані на:

– ознайомлення батьків з особливостями естетичного виховання дітей, змістом та методами формування у них відповідних уявлень, умінь, особистісних якостей;

– залучення членів сім'ї до проведення роботи з естетичного розвитку дітей;

– організація спільних заходів за участю дітей, батьків та закладу дошкільної освіти.

Проведення спільної роботи вихователів закладів дошкільної освіти та батьків, спрямованої на забезпечення єдності виховних впливів, сприятиме реалізації мети естетичного виховання та гармонійному розвитку дітей старшого дошкільного віку.

Отже, естетичне виховання дітей дошкільного віку є важливим процесом, що сприяє гармонійному розвитку особистості, формуванню емоційної чутливості, художнього смаку та творчих здібностей. Воно передбачає ознайомлення дітей з красою природи, мистецтва, людських взаємин та розвиває здатність сприймати, розуміти й відтворювати естетичні образи.

ВИСНОВКИ

Таким чином, система роботи з естетичного виховання дітей старшого дошкільного віку є цілісною, інтегрованою і діяльнісною, спрямованою на розвиток почуття прекрасного, художнього мислення та творчих здібностей. Вона поєднує впливи різних видів мистецтва, сімейного виховання та естетично збагаченого середовища. Естетичне виховання в закладі дошкільної освіти сприяє гармонійному художньому розвитку кожної дитини, формує навички самостійної творчої діяльності, збагачує уявлення та знання про красу в навколишньому світі й мистецтві, а також виховує естетичне сприйняття і ставлення до дійсності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES

1. Atorina, V. (2023). Estetychnyi rozvytok ditei doshkilnoho viku v umovakh voiennoho stanu [Aesthetic development of preschool children in conditions of martial law]. *Aktualni problemy doshkilnoi osvity: vyklyky ta priorityety* (pp. 103–105). Hlukhiv (in Ukrainian).
2. Atorina, V. (2024). Pedagogichni umovy estetychnoho vykhovannia ditei starshoho doshkilnoho viku [Pedagogical conditions for the aesthetic education of older preschool children]. *Nauka ta osvita v umovakh viiny* (pp. 14–15). Hlukhiv (in Ukrainian).
3. Bazovyi komponent doshkilnoi osvity (Derzhavnyi standart doshkilnoi osvity) [Basic component of preschool education (State standard for preschool education)], 12.01.2021 No 33. Retrieved September 10, 2025, from https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (in Ukrainian).
4. Vozniak, I. (n. d.). Zmist estetychnoho vykhovannia ditei starshoho doshkilnoho viku [The content of aesthetic education for older preschool children]. Retrieved September 10, 2025, from http://www.ir.dspu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3275/1/_%D0%92%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D1%8F%D0%BA-209-213.pdf (in Ukrainian).
5. Dronova, O., & But, A. (2017) Vykorystannja elementiv STREAM-osvity u pedagogichnij tehnologii' hudozhn'o-estetynogo rozvytku starshyh doshkil'nykiv [The use of elements of STREAM-education in the pedagogical technology of artistic and aesthetic development of senior preschoolers]. *Naukova skarbnycja osvity Donechchyny, 1*, 40–45 (in Ukrainian).
6. Kyiashchenko, M. (2009). Shliakhy i zasoby estetychnoho vykhovannia [Ways and means of aesthetic education]. Lviv (in Ukrainian).

7. Kuzmenko, N. (n. d.). Osoblyvosti estetychnoho vykhovannia doshkilnykiv [Features of aesthetic education for preschoolers]. Retrieved from https://library.udpu.edu.ua/library_files/stud_konferenzia/2014/32.pdf (in Ukrainian).
8. Ponimanska, T. (2018). *Doshkilna pedahohika* [Preschool education] (4th ed.). Kyiv: Akademiia (in Ukrainian).
9. Tanko, T., & Cherniavska, M. (2017). *Estetychne vykhovannia ditei u doshkilnykh zakladakh osvity Ukrainy (druha polovyna XX stolittia)* [Aesthetic education of children in preschool educational institutions in Ukraine (second half of the 20th century)]. Kharkiv (in Ukrainian).